

PISMO JANKU JEZOVŠKU 8.3.2003

Vladimir Gajšek

V Ljubljani, dne: 8. marca 2003,
sobota, ob 4:29:00^h –

Pošilja: Vladimir Gajšek
Naslovnik: operamobile@compuserve.de

Vsebina: **Prijateljsko pismo**

Izvirno sporočilo

Dragi Janko,

Iz *Leksikona jugoslovenske muzike*, za katerega, kot pišeš, ne veš, sem Ti prevedel iz hrvaščine geslo Jezovšek, Janko z obeh navedenih stolpcev.

Enciklopedijo Slovenije sem Ti omenil, ker so upravičeno polemizirali s sestavo te knjige na akademski ravni mnogi, ki ugotavljajo, da si je komunistična oblast hotela postaviti tudi tukaj svoj vnaprejšnji izbor, svoj spomenik, na katerem naj bi bila zapisana kakor po rdečim pentagramom predvsem socialistično ustrezna imena tudi iz slovenske preteklosti, saj ni med drugimi omenjen le primeroma znani glasbenik, priznani organizator zborovskega življenja na Slovenskem in med manjšinci, ravnatelj klasične ljubljanske gimnazije Marko Bajuk... Seveda je prav, da je *Enciklopedija Slovenije* izšla, toda izšla je zgolj in le v knjižni obliki, ne pa tudi na zgoščenki. Križnarjeve knjige o 100 slovenskih skladateljih, kjer si besedilo o sebi avtoriziral, ne navajam posebej, pojasnil sem Ti samo, da slovenski postsocialistični, politično še vedno kakor povsem odvisni tisk objavlja samo klanske in sebinamenske kulturne stvari, da so uredništva prepuščena polni vasezaprtosti in so hermetična na politični ravni, kar enako velja za elektronske medije – to je bolj mnenje aparatčikov, ki so na ravni vrataric in upokojenih varnostnikov. Nimajo česa pokazati, razen občasnih zdrav in samohvale, tako da ni pomemben kakšen Gustav Mahler, Hugo Wolf, Janko Jezovšek, ampak prej topli bratci *Sestre*, vsi tisti, ki neslane v šoubiznisu razdirajo, celo v srbohrvaščini in se igrajo podli glamour – za razliko od zahodnih držav je tukaj tako, da povsem zavračajo Editko Piaf, ker je bila revna kot vrabček pariški, v nebo pa povzdigujejo bleščice, ki si jih natrosi na obrazek katera od popevkaric... - in potem se pokažejo ti nekakšni ocenjevalni kriteriji, s katerimi samo zavračajo ne le kulturo, ampak tudi kulturnost.

Iz svoje prakse Ti nanizam le dva primera: pred nekaj leti sem napisal slušno vročo igro o Edith Piaf, v verzih, da bi vžgala srca naših in drugih poslušalcev, z vmesnimi vložki njenih lepih šansonov. Ker je pač bila samo Edith Piaf, ki ne ustreza slovenskemu radijskemu okusu, sem bil odbit, da takih stvari ne sprejmejo, saj bi tile pač raje poslušali tisto "Drugarice, posadimo cveče,/ gde se vojska druga Tita kreče!/ Ovo nam je naša borba dala,/ što imamo Tita za maršala!" in podobno, ko so se kar sproti komunajzarsko sentimentalno jokali in se plačano solzili, da o marševski zavednosti ne govorim. Zavrne Te sicer tip, ki nima pravzaprav ničesar pokazati. Če bi pisal tudi nekrofilsko pederske svinjarije, ki bi zaudarjale po

revolucionarni menstruaciji, o, potlej pa bi bilo vnaprej brž sprejeto in bi tovarišija slavila take bebarije, čeprav le začasno. In človeka resnično zaboli, ko vidi in sliši, da dandanes niti radijsko ni več mogoč ne Stane Sever ne Duša Počkajeva v radijskih interpretacijah, kaj šele Fran Milčinski Ježek – sedanji radijski kulturedniki so namreč povsem vzvišeni v svoji vlogi zavrnljivo odbijajočih aparatčikov. Ko smo govorili javno v Društvu slovenskih pisateljev o vlogi slovenske televizije in radia – v svetu slovenske javne tv hiše primeroma vodijo še vedno komunajzarji, zato je odstopil že prej protestno pisatelj in dramatik, bivši kulturni minister Rudi Šeligo, ki so ga pospremili ob odhodu le mrzli in privoščljivi pogledi –, sem povedal nekemu radijskemu uredniku, da slovenski radio zavrača Edith Piaf in slovensko ustvarjalnost in da bi raje poslušali tiste marše in "Drugarice, posadimo cveče". Ko sem terjal od urednika, naj pove imena zaposlenih urednikov, ki nas odbijajo, zavračajo, odklanjajo, cenzurirajo, slovenske pisatelje, vnaprej in pristransko vasezaprto, je omenil tisti urednik le s težavo dve brezpomembni imeni – in stvar je bila opravljena. To je tako, kot če bi Tebi o Tvoji glasbi, o, operi za otroke in z otroki *Kasimir&Jaromir* (1979) "rezoniral" kakšen bifejsko barabski tip ter bi Te zavrnil; v takih pogojih cenzorskih uredništev seveda ne slišiš besede o kakšnem Gustavu Mahlerju, o kakšnem Hugu Wolfu, kvečjemu kakšna kot osnovnošolska tovarišica šolskopisarniško in anonimno kanclijsko "svetovalno" kot zaposlena oseba vnaprej zavrne vsakogar in vse, ker je pač nastavljačka prav tam. Ko pobaraš, kaj imajo vendar vsi ti uredniki pokazati, kaj da so objavljali javno, pa spet uvidiš le neke povzetke površnosti v začasnem in pisarjenje mimogrede – mar meniš, da se bo kaj po pisanju kulturednice *Večera* kaj spremenilo? – napisala je preprosto nekakšen povzetek, kar je bila baba-čula – baba-rekla, pa je bilo opravljeno, sicer pa objavljajo morda le še njene tovarišice, enako je seveda tudi v ljubljani, na *Dnevniku* in v *Delu*. V sobotnouredniškem *Delu* mi je urednik, brat mojega sošolca Mirka Lorencija, sicer prej *športni novinar* Janko Lorenci kar naravnost vrgel v obraz, da objavlja samo in samo svoje in kvečjemu tam zaposlene; prijatelj in znanec Viktor Blažič, ki je dokaj znano novinarsko pero, mi je povedal, da je bil odbit na enak način in da so pač pri jaslih eni in isti še zmeraj. In kar ni objavljeno ali po rtv predvajano – tega ni. Veš, da ne gre za kakšno "kverulantstvo", ampak kako je, če se oglašajo vedno eni in isti, ki pa so se nalagali že do konca in jim je zmanjkalo, da se pač v pačenju le še ponavlja, in res, krčevito se držijo svojih stolčkov. Ko pogledaš, kaj je bilo objavljenega, pa se širi ubornost, da ji res ni para. In seveda vse opravijo vedno le *ustno*, saj bi pisni odgovori pokazali, da kršijo ne le zakon o javnem obveščanju, ampak tudi slovensko ustavo.

Ko pišeš o letu 1974 in slovenjegraških dogodkih v zvezi s Hugom Wolfom, Ti sporočam, da sem to leto služil vojaški rok v daljnem Kruševcu, kjer sem si prizadeval zlasti za kulturno in literarno zblížanje tudi med tamkajšnjimi in mariborskimi umetniki, pripravljal sem antologijo njihove revije/založbe *Bagdala*, po vaseh sem nabiral srbske uroke (bajalice) za zdravje itd., potlej sem pripravil tudi razstavo likovnikov med Kruševcem in Mariborom, ker je bila "trenutno" na Salonu Rotovž Maribor kustosinja moja sosedica in bivša sošolka Marjanca Filipič (njen oče je bil znani organizator glasbenega življenja in sladokusec), uredil sem učbenik književnosti za srbske srednje tehniške šole (ko sem spal kar na uredniškem fotelju, saj je bilo treba opraviti nezamudno delo, pripraviti natis v nekaj dneh, potem ko so oni "jugoslovansko" prej "svaštari" in uresničevali načelo, da je najbolje nič delati, potem pa lepo počivati ter so "divanili"...), zgradil sem jim s "slovenskimi Janezi" na vrtu vojaškega doma teniško igrišče..., celo v vojašnici Rasinski partizani sem pripravil na hodniku razstavo ženskih aktov, naslikanih s flomastri in tuši na časopis *Politika*, seveda podstekleno in kot "stenčas", kar so mi ofcirčki skoraj zamerili, podobno kot kurbe v Zolajevi *Beznici*, češ kako je nemoralno slikati dekliške in ženske akte in jih celo razstaviti..., tudi sem priredil nekaj literarnih nastopov in sodeloval na literarnih nastopih ter sem imel več sreče kot pameti v funkciji vojaka prostaka. Medtem so v Mariboru počeli tudi kup svinjarij, "nekdo" je "prijateljsko" zaradi sposoje knjige *V Rogu ležimo ubiti* prijavil udbi imetnika te knjige, na 7D zaposlenega novinarja Draga Jančarja, ki so ga potem partijsko odvisno sodili in poslali za četrto leto v mariborski politični arest oziroma v "šolo revolucionarjev", tudi po vzoru tovariša Tita, ki je že pred vojno bival za takimi zidovi, a tisti komunajzarski ključavničar in bodoči maršal je pač monštrance po cerkvah kradel ter je bil prijat "politično"..., v svinčenih ali svinjsko

sivih letih so predvsem "kulturno" lumpali in zdrsnili v alkoholno krizo, v taki bolezni odvisnosti pa ni, kot več, nobene morale več; baje se je posebej izkazal udbaš, prej Jančarjev "najboljši prijatelj", fanatični Janek Švajncer, ki je baje tudi hodil naokoli udbaško ustrahovat in preiskovat "prijatelje" – od Partljiča do Brvarja, in Brvar mu je ob "obisku" celo brž "prijateljsko" poklonil svojo pesniško zbirko... In medtem ko so se v Mariboru preganjali in se zapijali, si Ti v slovenjegraškem okolju pripravil dejavno nastopno ali performativno posvetilo skladatelju Hugu Wolfu... Kar je moteče danes, je dejstvo, da imajo mnogi naklepno amnestične epizode, pa tudi koncertov ne obiskujejo, da si ne bi mislil..., razen ko se jim "tajno" zasolžijo očesca, ko slišijo kakšen marš in pihalnike – kot več, je Bertica umrla za rakom in ne more pričevati ali potrditi, kaj se je dogajalo; Bertica je bila vsaj toliko pogumna, da me je v svojih intervjujih radijsko in sicer omenjala, saj je prihajala večkrat k meni, bila je tudi kdaj kot učiteljščnica dekliniško lepljiva, med drugim si je sposojala pri meni knjige, Goetheja, Cottasche Verlag, je nosila kar v mrežah (takrat še nismo imeli plastičnih vrečk), čeprav ni obvladala nemško, ampak "imenitno" je le bilo..., in le kadar je zapadala v erotično obsedenost, pa sem jo vendarle odklonil, saj se je hotela klinčkati in kopičkati kar tako, sicer pa provokativno, da bi se poplačano izživela, v resnici je bila Bertica res prijateljsko duševno vsa navezana name, in jojme, če je kdo kaj samo zinil pa pisnil, največkrat zahrbtno proti meni..., že se je tudi zadrla in zganjala histerijo, kot sem izvedel, tako da sem jo včasih miril, naj se nikar preveč ne razburja zaradi primitivcev. Saj sem v Mariboru naposled res edini bral Husserla, Heideggra, Brentana, če omenim le nekaj filozofov, da o francoskem eksistencializmu in zlasti o *nadrealizmu* ne govorim – bil sem pač nadrealist in kdaj enfant terrible, ne le klasik.

V letu 1974 sem se ukvarjal posebej z vprašanjem psihoterapije, tudi za umetniške duše. Našel sem dovolj časa, da sem naštudiral pomen psihofarmakov in psihoterapije v zdravljenju duševno obolelih umetnikov ali umetnikov, ki so prišli v osebno stisko. Obravnaval sem psihedelično likovno umetnost. Obravnaval sem zdravljenje z likovno terapijo in šolo kreativnega pisanja za psihiatrične zdravljenca. Psihogramsko sem obravnaval tudi patološke poteze znanih in celo velikih umetnikov in filozofov (če računaš, le za primer, da je kakšen G. W. F. Hegel ali J. W. Goethe *dnevno* popil 3-4 litre izbranega vina /tako se je Goethejeva soproga ob možu tudi zapila!/, tedaj gre že za patološko pitje, podobno bi veljalo za sicer nehabitualno pitje našega genialnega Franceta Prešerna ali Ivana Cankarja, da o uživanju mamil poklicnih lekarnarjev, od Georga trakla do avtorja *Trudnih zastorov* in *Dogodka v mestu Gogi*, Slavka Gruma, ne govorim, kaj šele o narkomanskih navadah in eskapadah Charlesa Baudelaira ali Henrija Michauxa...). Takrat sem pisal seveda tudi o znorelem slikarju Jožefu Petkovšku ali o skladatelju Hugu Wolfu, vendar s stališča Thomasa Szasza in drugih antipsihiatrov ter socialnih psihiatrov in po sistemu samouresničenja (selfactualisation) Maslowa... To sem obravnaval v pogovorih preverljivo s psihiatrom dr. Milanom Rakočevićem in z nekim niškim ljubiteljskim pisateljem, kliničnim psihologom in s psihologi, ki so rekomntirali moja pisanja ter sem lahko vstavil ustrezne pripombe – tekst je seveda urednica *Dialogov* Nada Gaborovič gladko zavrnila.

Zbirko slovenskih in nemških haikujev mi, prosim, pošlji, da vidim, kje si *meditativno*.

Lep pozdrav

Vladimir